

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Ігнатенко Ольги Олександрівни “**Адаптивність нових перспективних сортів абрикоса (*Prunus armeniaca* L.) до біо- та абіотичних факторів в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу України Київської області**”, поданої на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.07 – Садівництво, плодоовочівництво та виноградарство

У дисертації запропоновано вирішення науково-практичних завдань – дослідити особливості росту та плодоношення дерев; виділити сорти стійкі до низьких температур у зимово-весняний період; відібрати сорти стійкі до високих температур у весняно-літній період; дослідити особливості морфогенезу культури; визначити сорти абрикосу стійкі до патогена *Monilia cinerea* Bonord; оцінити сорти за продуктивністю і якістю плодів; вивчити товарні та споживчі якості плодів у свіжому вигляді в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу.

Робота за обсягом подана на 209 сторінках комп'ютерного тексту, складається з 6 розділів, містить висновки, рекомендації виробництву, висновки, список використаної літератури, додатки. За результатами досліджень опубліковано 9 наукових праць, з яких статей у фахових виданнях – три, одне видання у періодичному науковому іншій держави, тез наукових конференцій – 4.

У **вступі** визначено актуальність теми, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, чітко визначена мета і завдання досліджень, їх об'єкт і предмет, описані методи досліджень, визначена наукова новизна та науково-практичне значення одержаних результатів, яке полягає у виділенні за результатами досліджень нових, перспективних сортів абрикоси, які здатні формувати врожайність від 2,48 до 5,56 т/га, із високими смаковими якість плодів (8-9 балів), та багатим біохімічним складом плодів.

У **розділі 1** «Сучасний стан і перспективи селекції та удосконалення сортименту абрикос» здобувачкою зроблено аналіз та узагальнено значну кількість вітчизняної та іноземної літератури. Показано сучасний стан і перспективи розвитку світового та вітчизняного ринку плодів абрикоси. Висвітлено відношення до біотичних і абіотичних чинників довкілля, зроблено оцінку генофонду абрикоси за комплексом господарсько-цінних ознак.

У **розділі 2** «Умови, об'єкти і методика дослідження» авторкою охарактеризовано ґрунтово-кліматичні умови та наведено методи проведення дослідів.

У **розділі 3** «Ріст та розвиток дерев перспективних сортів абрикоса» визначені особливості проходження фенологічних фаз сортами, які були у досліді, а саме: початок вегетації, цвітіння, достигання плодів, кінець вегетації; подані результати досліджень з визначення особливостей росту,

параметрів і структури крон дерев абрикоси; проведено оптимізацію параметрів і схем розміщення дерев різних за групами стиглості сортів; проведено аналітично-статистичний аналіз біометричних результатів сортів абрикоси, які були у досліді.

У розділі 4 «Адаптивність досліджуваних сортів до умов довкілля даного регіону» авторка визначила стійкість дерев до низьких і критичних температур зимового періоду, розробила математичну модель залежності врожайності абрикоса від морозостійкості; вивчила вплив абіотичних факторів вегетативного періоду на ріст та розвиток перспективних сортів абрикоса та дослідила їх стійкість до *Monilia cinerea Bonord*, а також провела кореляційний аналіз впливу основних біотичних факторів регіону на урожайність цих сортів.

У розділі 5 «Потенційна продуктивність і врожайність досліджуваних сортів» досліджено формування врожайності сортів абрикоса за різної схеми садіння. Встановлено біохімічний склад плодів сортів абрикоса, а саме: вміст сухої речовини, титрованих кислот, цукрів, аскорбінової кислоти, фенольної речовини.

У розділі 6 «Економічна оцінка вирощування нових перспективних сортів абрикоса в умовах правобережної підзони західного Лісостепу України» доведено та обґрунтовано економічну доцільність вирощування різних за строками досягання сортів, які поєднують показники високої врожайності та якості плодів. Найбільш рентабельним є виробництво плодів помологічних сортів: з групи ранньостиглих – Аврора, з групи середньопізніх – NGA19, Cegledi Vıbor. Дещо поступається за економічною ефективністю виробництва плодів абрикос сортів Степовий, Faralia і Robada. Всі сорти характеризувалися високими товарними і споживчими якостями плодів.

За результатами досліджень розроблені рекомендації виробництву з успішного вирощування абрикоса в умовах правобережної підзони західного Лісостепу України, які полягають у визначенні джерел цінних господарсько-біологічних ознак, у пропозиції виробництву конкретних сортів з високими показниками продуктивності та товарної якості плодів за типом стиглості,

Зауваження до дисертаційної роботи.

1. Після анотації повинен бути список публікацій здобувача за темою дисертації

2. Абзац тексту роботи повинен бути 1,25 см.

Огляд літератури

3. Підрозділ 1.2. Стійкість перспективних сортів абрикоси до біо- та абіотичних факторів довкілля.

Не коректно висловлено, що «завдання селекції у державних інститутах усього світу...» – у всіх розвинутих країнах інститути приватні (стор. 47).

У цьому підрозділі багато інформації не відповідає його назві, а саме – надано детальний опис біохімічного складу плодів, їх лікувальні властивості.

4. Підрозділ 1.3. Біологічні особливості та оцінка генофонду абрикоси за комплексом господарсько-цінних ознак, а мова йде про історичне походження культури. Опис біологічних особливостей відсутній.

5. Наукова новизна одержаних результатів не відповідає вимогам до дисертаційних робіт. Необхідно вказати: крім *уперше* ще *вдосконалено* та *набули подальшого розвитку*.

6. Підрозділ 2.3. *Методика досліджень*.

При вивченні стійкості дерев до моніліозу використано методику Є.М. Седова і Т.П. Огольцової. Посилання не відповідає цим авторам, вони взагалі відсутні у списку літератури. Це стосується і на посилання лабораторних методів з вивчення посухостійкості (Syedov & Ogoltceva, 1999; Trokhymchuk & Makarova, 2022). Усі ці посилання повинні бути видалені з роботи. Це стосується і методика Б.О. Доспехова (посилання №28).

7. У роботі зазначено, що «Економічну оцінку вирощування сортів абрикоса визначали за методикою О.М. Шестопаля» і наведено 4 джерела посилань. Лише два з них – 95 і 96 відповідає авторству О.М. Шестопаля.

8. Підрозділ 3.1. Проходження фенологічних фаз розвитку досліджуваних рослин с. 69 «початок розвитку (набунявіння) квіткових бруньок абрикоса» - за шкалою ВВСН ця фаза визначена як набухання бруньок.

9. Нумерація таблиць і рисунків повинна бути двозначна (це по всьому тексту). У роботі вона дійшла до чотиризначної (Табл. 4.4.1.1. і т.д., Рис. 5.1.2.1. і т.д.)

10. Рекомендації виробництву.

Авторка зазначає, що «Згідно комплексу господарсько-цінних властивостей сорти Jumbo Cot, Robada, NGA-19, Hargrand, Harogem, Cegledi Vibor та Степовий рекомендовано для виробничого випробування в умовах правобережної частини Західного Лісостепу України. У роботі на стор. 50 вказано, що: «Державний реєстр сортів України станом на 06.02.2023 р. нараховує 11 сортів абрикоса звичайного, більшість сортів (9) належать селекції ІС НААН та його мережі (Мелітопольська дослідна станція садівництва ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН), решта - зареєстровані Ботанічним садом ім. М.М. Гришка. Ви рекомендуєте лише один сорт вітчизняної селекції для виробничого випробування.

11. Визначитись з терміном тривалості періоду цвітіння або квітування. Привести до одного знаменника.

12. Невдалі формулювання - Метою селекції є отримання якісних і смачних плодів, адаптованих до конкретних ґрунтово-кліматичних умов... (стор. 37); На аскорбінову кислоту багатші сорти, що мають більш яскраве жовтогаряче забарвлення шкірочки й м'якоті (стор. 43); – необхідно було б «Вищий вміст аскорбінової кислоти у сортів з яскравішим жовтогарячим забарвленням шкірочки й м'якоті»; пошкоджені від'ємними температурами (табл. 4.1.3.1) – необхідно низькими або мінусовими температурами.

13. Після кожного розділу за його матеріалами не вказані опубліковані статті за результатами досліджень.

14. Відсутні акти чи довідки про впровадження.

Текст потребує редакційних правок. Особливу увагу звернути на прийменники «у» і «в»; теж саме до «та», «і». Речення починається з «У», якщо наступне слово – з приголосної. *На даний час* – на сьогодні, нині, у цю пору. Слова: *відбиралися, досліджувалися, робилися, ставилось завдання, доповідались, обговорювалися* – такої форми не існує – *необхідно: відбирали, досліджували, робили, ставили завдання, доповідали, обговорювали* і т. п. *Являється* – є.

Узагальнюючи викладене вважаю, що за актуальністю теми, науково-методичним рівнем проведення досліджень, науковою новизною і практичним значенням їх результатів, дисертаційна робота О.О. Ігнатенко після внесення редакційних правок і усунення зазначених недоліків може бути представленою до наступного заслуховування для її захисту за спеціальністю 06.01.07 – *плодівництво* після внесення правок.

О.І. Рудник-Іващенко,
доктор сільськогосподарських наук

Рудник

Підпис О. Рудник
зоб'являю:

Взявши секретар
УСР

М. Мовчан